

Wikisłownik

(więcej niż słownik)

Piotr „Derbeth” Kubowicz

Stowarzyszenie Wikimedia Polska

Wikiwarsztaty Wrocław, 7 marca 2009

Część I

Wstęp

Czym jest Wikisłownik?

cyklopedia działająca w technologii → wiki

Wikisłownik

m D ~a, N ~iem, blm:
wolny słownik działający w technologii wiki

wiklin | a - *f C ~ie, blm, bot.*

Trochę historii

- 15 stycznia 2001 – powstaje anglojęzyczna Wikipedia
- 26 września 2001 – powstaje polska Wikipedia
- 12 grudnia 2002 – powstaje anglojęzyczny Wikisłownik (Wiktionary)
- 22 marca 2004 – powstają Wikisłowniki: polski i francuski

Trochę historii

- 15 stycznia 2001 – powstaje anglojęzyczna Wikipedia
- 26 września 2001 – powstaje polska Wikipedia
- 12 grudnia 2002 – powstaje anglojęzyczny Wikisłownik (Wiktionary)
- 22 marca 2004 – powstają Wikisłowniki: polski i francuski

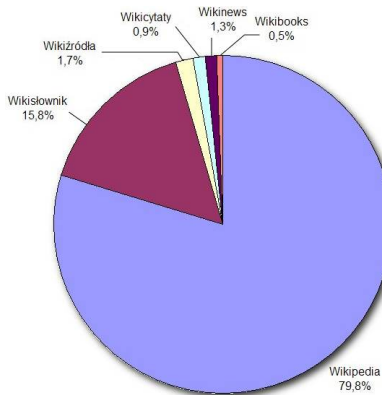
Trochę historii

- 15 stycznia 2001 – powstaje anglojęzyczna Wikipedia
- 26 września 2001 – powstaje polska Wikipedia
- 12 grudnia 2002 – powstaje anglojęzyczny Wikisłownik (Wiktionary)
- 22 marca 2004 – powstają Wikisłowniki: polski i francuski

Trochę historii

- 15 stycznia 2001 – powstaje anglojęzyczna Wikipedia
- 26 września 2001 – powstaje polska Wikipedia
- 12 grudnia 2002 – powstaje anglojęzyczny Wikisłownik (Wiktionary)
- 22 marca 2004 – powstają Wikisłowniki: polski i francuski

Wikisłownik a inne projekty

Wikisłownik to najstarszy i największy siostrzany projekt Wikipedii.

Porównanie ze „starszą siostrą”

- Wikisłownik zbliża się do 5 lat istnienia, mając około 125 000 stron.
- Wikipedia osiągając ten sam „wiek” miała 300 000 stron.
- Ogólnie – nie jest to zły wynik, uwzględniając, że „starsza siostra” ściągą na siebie w zasadzie całą uwagę mediów, niewiele zostawiając młodszemu rodzeństwu ;-)

Wersje językowe Wikisłownika

- Tak jak jest Wikipedia po polsku, angielsku, niemiecku itp., tak istnieją różne wersje językowe Wikisłownika.
- Każda z nich pisze definicje i objaśnienia w swoim języku.

Wersje językowe – różnice

- Wersje językowe Wikisłownika rozwijają się niezależnie.
- Wygląd hasła i jego struktura mogą się w nich diametralnie różnić między sobą.

Część II

Polski Wikisłownik

Wygląd hasła

nić (język polski) [edytuj]

wymowa:

znaczenia:

rzeczownik, rodzaj żeński

(1.1) cienkie **włókno** używane np. do **szycia**

odmiana: (1.1) *lp* nić, nici, nici, nić, nicią, nici, nici; *lm* nici, nici, niciom, nici, nićmi, niciach, nici

przykłady:

(1.1) *Łatałam dziurę w ubraniu, ale pękła mi **nić** i musiałam zacząć od początku.*

składnia:

kolokacje: (1.1) ~ **dentystyczna**, ~ **krawiecka**; szpulka/kiłbek/motek nici

synonimy:

antonimy:

wyrazy pokrewne: (1.1) *zdrobn.* nitka, *przym.* niciany

związki frazeologiczne: (1.1) nić Ariadny, nić porozumienia

etymologia:

uwagi:

tłumaczenia:

▪ angielski: (1.1) thread

Wszystko w jednym miejscu

- 1 **słownik języków obcych**
- 2 słownik gwar i regionalizmów
- 3 słownik fleksyjny (miejsce na obszerną odmianę wyrazu)
- 4 słownik synonimów i antonimów
- 5 słownik frazeologiczny, słownik przysłów

Wszystko w jednym miejscu

- 1 słownik języków obcych
- 2 **słownik gwar i regionalizmów**
- 3 słownik fleksyjny (miejsce na obszerną odmianę wyrazu)
- 4 słownik synonimów i antonimów
- 5 słownik frazeologiczny, słownik przysłów

Wszystko w jednym miejscu

- 1 słownik języków obcych
- 2 słownik gwar i regionalizmów
- 3 słownik fleksyjny (miejsce na obszerną odmianę wyrazu)
- 4 słownik synonimów i antonimów
- 5 słownik frazeologiczny, słownik przysłów

Wszystko w jednym miejscu

- 1 słownik języków obcych
- 2 słownik gwar i regionalizmów
- 3 słownik fleksyjny (miejsce na obszerną odmianę wyrazu)
- 4 **słownik synonimów i antonimów**
- 5 słownik frazeologiczny, słownik przysłów

Wszystko w jednym miejscu

- 1 słownik języków obcych
- 2 słownik gwar i regionalizmów
- 3 słownik fleksyjny (miejsce na obszerną odmianę wyrazu)
- 4 słownik synonimów i antonimów
- 5 słownik frazeologiczny, słownik przysłów

Wszystko w jednym miejscu

- 6 słownik etymologiczny (dodatkowo podawane są wyrazy pokrewne)
- 7 słownik skrótów
- 8 słownik ortograficzny (jak pisać, jak nie pisać i dlaczego)
- 9 multimedialny (ilustracje plus nagrania)

Wszystko w jednym miejscu

- 6 słownik etymologiczny (dodatkowo podawane są wyrazy pokrewne)
- 7 **słownik skrótów**
- 8 słownik ortograficzny (jak pisać, jak nie pisać i dlaczego)
- 9 multimedialny (ilustracje plus nagrania)

Wszystko w jednym miejscu

- 6 słownik etymologiczny (dodatkowo podawane są wyrazy pokrewne)
- 7 słownik skrótów
- 8 słownik ortograficzny (jak pisać, jak nie pisać i dlaczego)
- 9 multimedialny (ilustracje plus nagrania)

Wszystko w jednym miejscu

- 6 słownik etymologiczny (dodatkowo podawane są wyrazy pokrewne)
- 7 słownik skrótów
- 8 słownik ortograficzny (jak pisać, jak nie pisać i dlaczego)
- 9 **multimedialny (ilustracje plus nagrania)**

Na polskim Wikisłowniku zebrane są słowa z ponad 200 języków, od popularnych (angielski, niemiecki, francuski), przez egzotyczne (pirahã, tok pisin) po języki sztuczne (esperanto, interlingua).

Największe języki

język	liczba haseł
interlingua	19 412
polski	15 564
angielski	10 429
jidysz	7 777
slovio	6 215
niemiecki	5 381

Szczególne języki

- słownik jidysz to największy powstały po wojnie słownik tego języka
- rozwinięte słowniki języków, dla których ciężko znaleźć źródła po polsku, zwłaszcza w Internecie: bułgarski, fiński, gruziński, macedoński, suahili
- Wikisłownik po angielsku – nawet bardzo egzotyczne języki (problem: wiarygodność)

Międzynarodowa społeczność

- W pracach nad polskim Wikisłownikiem pomagały osoby obcojęzyczne (Chorwacja) oraz Polacy mieszkający na stałe za granicą (Dania, Finlandia, Hiszpania, Niemcy, Norwegia).
- Korzystanie z innych wersji językowych Wikisłownika pozwala rozwijać hasła w językach, dla których ciężko znaleźć źródła.

Nowoczesny słownik

Wikisłownik podaje słowa nienotowane w większości papierowych słowników: będące częścią życia codziennego – np. terminy związane z komputerami („karta graficzna”); słowa, dla których nie ma polskich odpowiedników (ubrania, potrawy), specyficzną terminologię prawniczą czy ekonomiczną.

Gwary i dialekty lokalne

- wykazy słów używanych lokalnie (Łódź, Kraków, Poznań, gwara góralska itp.)
- regionalizmy są weryfikowane za pomocą odpowiednich słowników
- dodatkowo słowniki różnych slangów (slang internetowy, gwara więzienna itp.)

Więcej niż samo znaczenie

- jeśli chcemy się nauczyć języka na wysokim poziomie, nie wystarczy nam prosta lista „słowo–tłumaczenie”
- adnotacje o użyciu przy znaczeniach – wyraz przestarzały, potoczny, regionalizm itp.

Więcej niż samo znaczenie

(1.2) *Die Zwiebeln **beißen** in den Augen.* → Cebule **szczypią** w oczy.

- zdania obrazujące użycie wyrazu w różnych znaczeniach
 - przy przykładzie tłumaczenie na język polski
 - wygoda – każdy wyraz jest linkiem przenoszącym do hasła

Więcej niż samo znaczenie

- składnia (z jakim przypadkiem i przyimkiem łączy się czasownik?)
- kolokacje i związki frazeologiczne (jak użyć wyrazu?)
- synonimy i antonimy (jak powiedzieć to inaczej?)

Źródła

- Wikisłownik dba o wiarygodność, starając się o podawanie źródeł do informacji mogących budzić wątpliwości.
- Jeśli źródła podają sprzeczne opinie, zamiast arbitralnie faworyzować jedno z nich przytacza się wszystkie (odpowiednik NPOV na Wikipedii).

Źródła

- Istotne przy etymologii słów, ale też przy uwagach dotyczących poprawności (obok poprawnego zapisu podawane są zapisy błędne z odniesieniem do uzasadnienia w zasadach pisowni lub poradni językowej).
- Wątpliwe informacje bez źródeł są usuwane.

Nagrania wymowy

- Na Wikisłowniku jest wiele plików audio ułatwiających naukę poprawnej wymowy.
- Pliki są tworzone przez osoby, dla których dany język jest ojczysty.
- Nagrania można odsłuchać w przeglądarce (aplet Javy) albo ściągnąć na dysk.

Nagrania wymowy

- Pliki pochodzą z Wikimedia Commons – zbioru plików wspólnego dla wszystkich projektów Wikimedia Foundation.
- Nagrań jest naprawdę dużo – np. 16 000 dla ukraińskiego, 12 000 dla angielskiego, 9 000 dla holenderskiego.
- Ogólnie – na Commons istnieją nagrania dla ponad 70 języków.

Nagrania wymowy

- Rozróżnione są nagrania w „standardowym” języku i dialektach (np. australijski i kanadyjski angielski)
- Nagrania na Wikisłowniku są powszechne: plik audio posiada 73% haseł ukraińskich, 56% rosyjskich, 38% angielskich.
- Czyste liczby: ponad 4 000 nagrań angielskich, 2 700 nagrań rosyjskich.

Część III

Dodatki

Wikisłownik to nie tylko zwykłe hasła
słownikowe.

- opisy gramatyki
- schematy odmiany
- wykazy czasowników nieregularnych
- zasady wymowy
- tabele transkrypcji i transliteracji

Gramatyka

- opisy gramatyki
- **schematy odmiany**
- wykazy czasowników nieregularnych
- zasady wymowy
- tabele transkrypcji i transliteracji

Gramatyka

- opisy gramatyki
- schematy odmiany
- wykazy czasowników nieregularnych
- zasady wymowy
- tabele transkrypcji i transliteracji

Gramatyka

- opisy gramatyki
- schematy odmiany
- wykazy czasowników nieregularnych
- zasady wymowy
- tabele transkrypcji i transliteracji

Gramatyka

- opisy gramatyki
- schematy odmiany
- wykazy czasowników nieregularnych
- zasady wymowy
- **tabele transkrypcji i transliteracji**

Odmiana rzeczowników mocnych rodzaju męskiego typu (-s, -ar) [edytuj]

Typ (-s, -ar) to najczęściej spotykana deklinacja rzeczowników rodzaju męskiego w języku islandzkim. Charakterystyczna dla tego typu jest końcówka -s w dopełniaczu liczby pojedynczej oraz końcówka -ar w mianowniku liczby mnogiej.

Obok podstawowego wzoru odmiany tego typu posiada trzy podtypy, w których w czasie odmiany występują pewne oboczności. Oboczności zachodzą także w rzeczownikach, których temat zakończony jest na **a**. W celowniku liczby mnogiej to **a** zamienia się wówczas w **ö** (jak to ma miejsce w jednym z poniższych przykładów).

Spis treści [ukryj]

- 1 Odmiana rzeczowników mocnych rodzaju męskiego typu (-s, -ar)
 - 1.1 Końcówki
 - 1.2 Przykłady
 - 1.3 Podtypy

Końcówki [edytuj]

	<i>lp</i> <i>nieokr.</i>	<i>lm</i> <i>nieokr.</i>	<i>lp</i> <i>określona</i>	<i>lm</i> <i>określona</i>
<i>M</i>	-ur	-ar	-urinn	-arnir
<i>B</i>	-	-a	-inn	-ana
<i>C</i>	-i	-um	-inum	-unum
<i>D</i>	-s	-a	-sins	-anna

Przykłady [edytuj]

heimur - świat

islenska islandzki

gramatyka języka islandzkiego

- czasowniki
 - słabe: grupa I - grupa II - grupa III
 - mieszane
 - nieregularne
 - wykaz czasowników mocnych, mieszanych i nieregularnych
- rodzajniki
- rzeczowniki
 - *m*: (-s, -ar) - (-s, -ir) - (-ar, -ir) - nieregularne - słabe
 - *f*: (-ar, -ir) - (-ar, -ar) - (-ar, -ur) - nieregularne - słabe
 - *n*: (-s, --) - słabe
- liczebniki
- zaimki
 - osobowe - dzierżawcze - wskazujące

Słowniki tematyczne

- zbierają w jednym miejscu słowa dotyczące określonej tematyki
- tematy: liczebniki, jedzenie, państwa, fizyka, informatyka – i wiele innych

Słowniki tematyczne

Napoje - *beverages* [edytuj]

polski a-z → ☒		angielski a-z → ☒
lemoniada <i>f</i>		lemonade
woda <i>f</i> 		water
sok <i>m</i>		juice
napój bezalkoholowy gazowany <i>m</i>		soft drink
herbata <i>f</i>		tea

Dziękuję za uwagę
i zapraszam na warsztaty

Część IV

Prawa autorskie

Licencja

- Moją prezentację udostępniam na licencji Creative Commons Attribution 3.0 Unported (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>) – można ją kopiować i modyfikować pod warunkiem podania autora, bez potrzeby pytania o zgodę.
- Zrzuty ekranu i użyte logo są chronione prawami autorskimi i zostały użyte zgodnie z artykułem 29 ust. 1 prawa autorskiego („prawo cytatu”) w celu wyjaśniania i analizy krytycznej.
- Logo Wikisłownika jest zastrzeżonym znakiem towarowym Wikimedia Foundation, natomiast tekst i grafiki użyte w zrzutach są dostępne na wolnych licencjach. Warunki licencji i listę autorów można znaleźć na stronach Wikisłownika: *Aneks:Język islandzki - odmiana rzeczowników mocnych rodzaju męskiego typu (-s, -ar), beißen, Indeks:Angielski - Jedzenie, nič.*